

micus diabolus a capite, a capillis, ab oculis, a naribus, ab auribus, a labiis, a lingua a sublingua, a collo, a pectore, a ventre, ab intestinis, a cruribus, a pedibus, a calcaneis, ab universis compaginibus membrorum. Non habeat potestatem nocendi, nec tangendo, nec dormiendo, nec vigilando, nec in die, nec in nocte, nec in ingressu, nec in sedendo, nec in jaccando, nec in visu, nec in risu, nec in ludendo, in nomine Dni Ihu Xpi qui nos suo sanguine redemit, qui regnat in sæcula sæculorum. Nam te adjuro per Deum altissimum maledicto Satanas, ne famulum hunc Dei artibus tuis temptare nitaris, neque in eum violentiis irruas. Contremisce Deum immundissime spiritus, principium sceleris, malorum omnium radix, transgressor viæ veritatis, prævaricator rectæ viæ, justitiæ persecutor, fornicationis scasor, parricidii magister, dissipator pacis, semen pessimum, dux tenebrarum, mortis inventor, janua tartari, gentium vorago, omnium denique criminum causa, separa te a famulo Dei, sicut separavit Deus Pater omnipotens cælum a terra, vitam a morte, septentrionem a meridie, lucem a tenebris, veritatem a mendacio, justitiam ab iniquitate, amorem ab odio, castitatem ab impudicitia. Da honorem Deo, laudem adveniēti Spiritui sancto in sæcula sæculorum.

Alia. Obsecro te Domine Jesu Christe ut ejicias omnes languores ab omnibus membris hominis istius a capite, a capillis, a cerebro, a fronte, ab oculis, ab auribus, a naribus, a facie, a genis, ab ore, a lingua, a dentibus, a faucibus, a guttore, ab uberibus, a corde, a stomacho, a ventre, a visceribus, a lateribus, a femoribus, a suris, a pedibus, a carne, a sanguine, ab ossibus, a medullis, a nervis, a cute, ab omni compage membrorum, a vertice capitis ejus usque ad plantas pedum, a scapulis, a brachiis, a manibus, ab unguis, ut non lateat hic immundus spiritus. Exaudi Domine cui est virtus et potestas, et imperium in sæcula sæculo-

A runt. Exi Satanas de homine isto, de pilo, de cerebro, de vertice, de toto capite, de fronte, de oculis, de naribus, de auribus, de faucibus, de ore, de lingua, de sublingua. Signum crucis Christi, signum Salvatoris Dni nri Ihu Xpi sit in fronte tua, ut confidas in eo. Benedic oculos tuos, ut videas charitatem ejus, aures, ut audias verbum veritatis ejus, nares, ut recipias odorem suavitatis, pectus, ut credas in eo; os, ut confitearis illi. Qui venturus.

Mem alia.

Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, Deus lucis, Deus claritatis. Domine Deus regnantium dominator, credentium adjutor. Deus in cujus nomine ego peccator benedictionem peto, tu Domine me adjuvare digneris. Adjuro te Satanas per Deum Patrem omnipotentem, qui fecit cælum et terram mare et omnia, quæ in eis sunt, quicumque est spiritus immundus, ne facias quæ facis. Non seducas de via lucis in viam tenebrarum, non nocte non die ei supervenias, nec operibus ejus te interponas, nec fureris animis quas Deus ad imaginem suam formavit. Vade spiritus immonde, ubi nullus vel arator sit, vel seminator. Vide signum crucis, non bis resistas viso signo Christi, qui venturus est in majestate Patri judicare sæculum et te inimice per ignem. Erunt tibi verba hæc in testimonium hic et in die judicii Dni nri Ihu Xpi venturi. Draco venenate, amator tenebrarum, deceptor animarum, radix amaritudinis, mendax a principio, prævaricator legis, ejecte de paradiso, impero tibi per Abraham, impero tibi per Isaac, impero tibi per Jacob, impero tibi per quatuor evangelistas, impero tibi per Spiritum sanctum, quisquis es immonde spiritus apostata sive lunaticæ sive maleficæ non accedas ad eum prima luna, neque decreascente, non in esca, non in potu, non dormiendo neque vigilando, non in via, non in trivio, neque in quadruvio exterminare audeas et nocere famulum Dei. Percutiat te virtus Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est.

OBSEQUIUM CIRCA MORIENTES

INCIPIIT OBSEQUIUM CIRCA MORIENTES.

Ex cod. Vind. theol. 685, sæc. x.)

Quando aliquis ad mortem adpropinquaverit, primitus fiat litania, et antequam anima exeat de corpore, dicat sacerdos hanc orationem;

Oremus. Deus misericors, Deus clemens, qui multitudine indulgentiarum nulla temporum lege concluderis, sed pulsantibus misericordiæ tuæ januam aperis, pœnitentes etiam sub ipso vite hujus termino non repelles, respice propitius super hunc famulum tuum remissionem sibi omnium peccatorum tota cordis confessione poscentem. Renova in eo piissime

D Pater, quod actione, quod verbo, quod ipsa denique cogitatione diabolica fraude vitiatum est, et civitate corporis Ecclesiæ membrorum tuæ redemptionis adnecte. Miserere gemitum, miserere lacrimarum, et non habentem fiduciam nisi in misericordia tua ad sacramentum reconciliationis admitte. Per. *Post excisam paginam leguntur sequentia S. Evangelii secundum Joannem: Litigabant ergo Judæi etc. Offert.* Domine convertere. *Secreta.* Propitiare quæsumus Domine animæ famuli tui, pro qua tibi hostiæ placationis offerimus, et quia in hac luce in fide mansit catholicæ Ecclesiæ, in futura vita ei retribu-

tio condonetur. Per *Præfatio*. VD. usque per Xpm Dnm nrm. In cujus adventu cum genuinam jusseris sistere plebem, jubeas famulum tuum a numero discerni malorum, quem tribuas pœnæ æternæ evadere flammis, et justæ potius adipisci præmia vitæ: induci que jubeas devicta morte vigorem, semperque inextinctam habere luminis auram. Dignare perpetuam præclaro in corpore tribuere vitam, ubi nox nullas suas defendit atras tenebras securus de salute, placidus lætetur in honore semper victurus, semperque in luce futurus per Xpm.

Infra act. Hanc igitur oblationem quam tibi pro requie animæ famuli tui offerimus, quæsumus Domine placatus accipias, et tua pietate concedas, ut mortalitatis nexibus absoluta inter fideles tuos annumerari mereatur. Per. Tuam Deus deposcimus. *Ad Compl.* Prs qs omps Deus ut animam famuli tui ab angelis susceptam in præparata habitacula deduci facias beatorum. *Alia.* Annue nobis Domine ut anima famuli tui remissionem quam semper optavit mereatur percipere peccatorum. Per. *Antequam ipsum corpus elevetur dicat sacerdos orat.* Oremus. Omnidotentis Dei misericordiam deprecemur, cujus iudicio aut nascimur, aut finimur, ut spiritum fratris (sororis) nostri, quem Domini pietas de incolatu mundi hujus transire præcepit, requies æterna suscipiat, ut cum beata resurrectione repræsentet, et in sinibus Abrahamæ, Isaac et Jacob collocari mereatur, per eum qui venturus est judicare vivos et mortuos. *Tunc incipiat cantor responsorium.* R̄. Subvenite Sancti Dei. V̄. Suscipiat te. *Hic dicant simul omnes Kyrie eleison, ter.* *Sequitur oratio.* Oremus. Deum iudicem universitatis, Deum cœlestium, et terrestrium, et infernorum. Deum deprecemur pro spiritu cari nostri, ut eum Dominus in requiem collocare dignetur et in parte primæ resurrectionis resuscitare, qui venturus R̄. Antequam nascer. V̄. Commissa mea. *Et dicant simul Kyrie eleison.* *Sequitur oratio.* Oremus. Deus qui universorum es creator et conditor, qui, cum sis Sanctorum beatitudo, præsta nobis petentibus ut spiritum fratris nostri a corporis nexibus absolutum in Sanctorum tuorum resurrectione facias præsentari. Per.

Postquam elevetur cantetur ista antiphona. A. In paradisi Ps. Ad te Domine levavi. *Oratio.* Inclina Domine aurem tuam ad preces nostras, quibus misericordiam tuam supplices deprecamur, ut animam famuli tui, quem de hoc sæculo migrare jussisti, in pacis ac lucis regione constitutas, et Sanctorum tuorum cœtui jubeas esse consortem. Per, *Oratio ante sepulcrum priusquam sepeliatur.* Oremus. Obsecramus misericordiam tuam æterne omnipotens Deus, qui hominem ad imaginem tuam creare dignatus es, ut spiritum et animam famuli tui quem hodierna die rebus humanis eximi et ad te accersire jussisti, blande et misericorditer suscipias non ei dominentur umbræ mortis, nec tangat eum chaos et caligo tenebrarum, sed exutus omnium criminum labe in sinu Abrahamæ collocatus locum lucis ac refrigerii se

adeptum esse gaudeat et cum dies iudicii advenerit cum Sanctis et electis tuis eum resuscitari jubeas. Per. Aperite illi. Ps. Confitemini Domino. *Sequitur oratio.* Deus apud quem mortuorum corpora vivunt, et in quo electorum animæ deposito carnis onere plena felicitate lætantur; preces (l. præsta) supplicentibus nobis, ut anima famuli tui, quæ temporali per corpus hujus luminis caruit visu, æterne illius lucis solatio potiat. Non eum tormenta attingant, non dolor horrendæ visionis inficiat, non pœnalis timor exeruciet, non reorum proxima catena constringat, sed concessa delictorum omnium venia obtentæ quietis consequatur gaudia repromissa. *Hic deponatur in sepulcrum, et dicat sacerdos.* Ant. Egrediar. Ps. Quemadmodum. Oremus fratres karissimi pro spiritu cari nostri, quem Dominus de laqueo hujus sæculi liberare dignatus est, cujus corpusculum hodie sepulturæ traditur, ut cum Domini pietas in sinu Abrahamæ, Isaac et Jacob collocare dignetur, et cum dies iudicii advenerit inter Sanctos et electos suos cum in parte dextera collocandum resuscitare faciat. Præstante Dno nro. Ant. De terra plasmasti me. Ps. Domine probasti me. *Sequitur orat.* Oremus. Deus qui justis supplicationibus semper præsto es, qui pia vota dignaris intueri, da famulo tuo, cui depositionis hodie officia per humanitatem exhibemus, cum sanctis atque fidelibus tuis beati muneris portionem. Per eum qui vent. Hæc requies mea. Ps. Memento Domine. *Alia oratio.* Debitum humani corporis sepeliendi officium fidelium more complentes, Deum cui omnia vivunt fideliter deprecemur, ut hoc corpus cari nostri a nobis in infirmitate sepultum in ordine Sanctorum suorum resuscitet, et ejus spiritum sanctis et fidelibus aggregari jubeat, cum quibus inenarrabili gloria perenni felicitate perfrui mereatur. Per. Ant. Requiem æternam. Ps. Miserere mei Deus. *Alia oratio.* Temeritatis quidem est Domine, ut homo hominem, mortalis mortuum, cinis cinerem tibi Dno Deo nro audeat commendare; sed quia terra suscepit terram et pulvis convertitur in pulverem, donec omnis caro in suam redigatur originem inde tuam Deus, piissime Pater, lacrymabiliter quæsumus, pietatem, ut hujus famuli tui animam, quam de hujus mundi voragine ducis ad patriam, Abrahamæ amici tui sinu recipias † et refrigerii rore perfundas, sit ab æstuantis gebennæ truci incendio segregatus, et beatæ requiei, te donante, conjunctus. Et si quæ illi sunt, Domine, dignæ cruciatibus culpæ, tu eas gratia mitissimæ lenitatis indulge, nec peccati recipiat vicem, sed indulgentiæ tuæ piam sentiat bonitatem, cumque finito mundi termino, supernum cunctis illuxerit regnum, omnium Sanctorum cœtibus aggregatus cum electis resurgat in parte dextera coronandus. Per. *Alia.* Tibi Domine commendamus animam famuli tui, ut defunctus sæculo tibi vivat, et si qua per fragilitatem mundanæ conversationis peccata admisit, tu venia misericordissimæ pietatis absterge Per. *Alia.* Inveniant quæsumus Domine animæ famulorum famularumque

tuarum omnium in Christo quiescentium lucis æternæ consortium, qui in hac luce positi tuum consecuti sunt sacramentum. *Alia.* Multiplica Domine super animas famulorum famularumque tuarum misericordiam tuam et quibus donasti baptismi sacramentum da eis æternorum plenitudinem gaudiorum. *Pcr. Alia.* Partem beatæ resurrectionis obtineat, vitamque æternam mereantur in cœlis. Per te Jhu Xpe.

In eodem codice bibliothecæ Cæs. Vindob. qui fuit olim monasterii S. Margarethæ in silva Nigra sub tit. in agenda mortuorum habetur officium deff. omnino ut hodie obtinet, tantum quod nona tertio non sit ex Job, sed lectio epistola B. Pauli ap. ad Thessalon.

A Fratres nolumus vos ignorare de dorm. . . itaque consolamini invicem in verbis istis.

q. Libera me Domini de viis inferni.

In matutinis Laudib. Ps. Miserere.

Ant. Requiem æternam dona eis Domine, et lux perpetua luceat eis.

Ant. Ne intres in iudicium cum servo tuo Dne.

Ps. Domine exaudi.

II. Ant. Me suscepit dextera tua Domine.

Ps. Deus Deus meus.

Ant. Eruisti Domine animam meam ne periret.

Ps. Ego dixi etc.

Ant. Omnis spiritus laudet Dominum.

Ps. Laudate etc. . Requiem æternam.

In Evangel. Ant. Ego sum resurrectio et vita etc.

EXPOSITIO SUPER MISSAM

(*Ex cod. Einsidlensis monast. sæc. x circ.*)

Dominus vobiscum. Salutatur Sacerdos populum, et orat, ut Dominus sit cum illo. *Et cum spiritu tuo.* Responsio populi atque oratio, ut sicut Sacerdos oravit, quod Dominus esset cum populo, ita et populus orat, quod Dominus sit cum spiritu Sacerdotis. Dum dicit Sacerdos, *oremus*, rogat, omnes orare, ut oratio ejus a Domino exaudiatur. Et quando dicit *per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum*, ad Dominum Patrem orat Sacerdos, ut per Filium suum qui Dominus noster est æqualiter sicut Pater, oratio perficiatur. Cum dicit: qui tecum vivit et regnat Deus in unitate Spiritus sancti, vult populum credere, et intelligere, quod Filius cum Patre sine initio, ac sine fine vivit, et regnat; et Deus est sicut Pater. Deus est, et una potestas est Spiritui sancto cum Patre, et Filio, atque sua substantia, et in omnibus unitas Deitatis. Per omnia sæcula sæculorum, id est, ut Filius cum Patre in unitate Spiritus sancti sicut ante omnia sæcula in Deitate vixit, et fuit, ita et in præsentis sæculo, atque in futuro, ubi justis cum angelis sanctis permanebunt, et injustis cum demonibus cruciabuntur. Credatur æqualiter vivere cum Patre et Spiritu sancto, et nullo fine concludi. *Amen.* Confirmatio orationis est a populo, et in nostra lingua intelligi potest, quasi omnes dicant, ut ita fiat, sicut Sacerdos oravit. Sed propria ejus interpretatio est vere, sive fideliter. *Sursum corda.* Ammonet Sacerdos populum, ut sursum, id est, supra semetipsum ad Dominum omnipotentem corda levant, et fideliter orent, quod desursum eis veniat auxilium a Deo cœlesti, a quo creati sunt. *Habemus ad Dominum.* Responsio est populi, quod sicut Sacerdos jussit eos corda sursum tenere, sic tenere profitentur. *Gratias agamus Dno Deo nostro.* Sacerdos gratias agit Deo juxta professionem populi, quia confessus est ad

B Dominum se esse intentum. *Dignum et justum est.* Populus cum Sacerdote simul gratias agit Domino, quia justa et digna ratio est Deo gratias referre, quia ab ipso omnia bona suscepimus. *Vere dignum et justum est, æquum et salutare.* Confirmat Sacerdos professionem populi, et dicit, quod vere dignum est, et justum Deo gratias pro omnibus referre, et quod æquum est, hoc est, rectum sive æquale salutare, id est salute plenum, ut ei gratias referamus, qui nobis salutem dedit æternam. *Nos tibi semper, et ubique gratias agere.* Conversus Sacerdos ad Dominum post professionem populi quasi ad præsentem loquitur, quia in præsentia Domini semper sumus, et ipse videt cogitationes nostras; et dicit Sacerdos tam de se, quam de populo. *Nos tibi semper, hoc est, omni tempore, et ubique, id est, in omni loco.* **C** Gratias agere, *Domine*, quia dominator est omnium, et sub ejus dominatione omnia sunt. *Sancte*, tu, qui sanctus es, et per quem omnia sancta sunt, quia bona et sancta creasti. *Pater.* Græce dicitur Pater, et latine genitor, quia ipse genuit Filium sine ulla coinquinatione, seu corruptione. *Pater*, latine a patrandō dicitur, hoc est, a perpetrando, quod est a perficiendo, sive ab adjuvando, quia ipse perfecit omnia, quæ facta sunt, et voluit nos filios suos fieri adoptionis per sanctificationem, quia ille sanctificavit nos. *Omnipotens.* Quoniam omnia potest. Ideo omnipotens dicitur: et non est impossibile apud Deum omne verbum. *Æterne Deus.* Hoc est inter æternum, et temporale, et perpetuum. *Æternum est*, quod initium non habuit, nec finem habebit, sed semper fuit, et est, et erit. **D** Perpetuum est, quod esse cœpit, et finem non habebit. Temporale est, quod initium habuit, et finem habebit. Et ideo hic dicitur æternus Deus, quia solus Deus æternus. *Æternus est, nec*